

Momente și schițe din actualitatea literară

■ Recent a apărut o carte-album de o eleganță grafică impecabilă: Nicolae Steinhardt, Gheorghe Grigurcu – *Samuraiul critic*, cronici și epistole (Editura REVERS, Craiova, 2016), ediție îngrijită de Gheorghe Drăghescu. Găsim aici o cronică a lui Steinhardt despre un volum de poeme de Gheorghe Grigurcu, apoi două cronici ale lui Grigurcu despre Nicolae Steinhardt – „samuraiul critic”, iar în cele din urmă epistolele monahului de la Rohia către criticul și poetul aflat la Târgu Jiu, scrisori sincere și calde date între 1983 și 1988. Este albumul unei frumoase prietenii literare între două spirite alese locuind în două extremități ale țării, apropiate însă prin idei. Monahul îl invită în mai multe rânduri pe critic la mănăstire, dar se pare că vizita n-ar fi avut loc totuși.

■ Un interesant (dar mai ales profund) interviu apare în *Convorbiri literare* nr. 5 (245)/mai 2016 cu Sorin Dumitrescu, din care cităm: „Chiar Hristos, privind comportamentul iudaic, exclamă excedat: „Acest popor vrea numai semne!”. Când un popor vrea semne, înseamnă că nu mai crede, fiindcă, iată, în Duminica Tomei i se spune lui Toma: „Tu ai văzut și ai crezut. Fericii cei care nu vor vedea și vor crede!”. Toma vrea și el semne, dar nu trebuie blamat, fiindcă Însuși Hristos nu-l dojenește ci, binevoitor, îi livrează proba Învierii Sale: îi oferă coasta împunsă ca unui doctor, lăsându-l să-și introducă în rana răstignirii indexul necredincios. Dacă vrea Domnul, înseamnă că Toma nu este un păcătos, iar episodul, mai curînd intră în iconomia Proniei Divine. Diminuarea credinței românilor, și mai ales a elitelor noastre, nu este un lucru nou. E consecința pătrunderii în trombă a poncifelor Revoluției din 1789 și-n România. Nu le-a trebuit nici un secol pentru a parcurge distanța Paris-București! În clipa aceea a pătruns întunericul secularismului „iluminist” și, o dată cu el, au fost promoționați noii lubrefianți ai gândirii teoretice – îndoiala și dilema (după cum și numele unei reviste ce înregistrează un succes edificator...). Creștinismul nu este dilematic, iar singura îndoială care-l poate chinui pe

creștin este legată de măsura în care merită sau nu dumnezeiasca revelație a lui Hristos. Dacă se îndoiește, creștinul se îndoiește doar asupra capacității sale de a putea să o primească, în nici un caz dacă Dumnezeu există sau dacă Hristos este sau nu Fiul Lui”.

■ Eveniment editorial. Poetul Dan Rotaru publică recent o antologie de autor masivă (982 de pagini) la Editura *Tipo Moldova: Faguri de vis*. Antologia cuprinde poezii din volumele publicate în ultimii aproape 50 de ani, de la volumul *Teamă de final* (1969), până la *Răstignire în cuvânt* (2012). Reproducem aici una din cele peste 800 de poezii, pe cea intitulată *Timp*: „Cât norocul va dormi în zaruri/și vom mitui câte-un destin,/cât vor arde răuri între maluri/și se va-neca o vie-n vin,/voi trăi o viață de rușine/și-mi voi vinde moartea pe doi bani,/așteptând un timp și nu mai vine,/neîngăduit de vis și ani”.

■ În *România literară*, nr. 26/24-30 iunie 2016), Ioana Diaconescu publică documente de la CNSAS privitoare la urmărirea informativă de către Securitate a poetului Mihai Ursachi. Mai precis, e vorba de două ample note informative ale sursei Dona Alba. Reluăm aici un fragment despre zilele festivalului Bacovia: „A doua zi dimineața multe acțiuni literare, nimic interesant. După masa m-am dus în camera mea și m-am culcat. Pe la orele 17 – ciocănituri în ușă. Era Mihai Ursachi cu o sticlă mare de lichior în mână. Am stat de vorbă mult. Am plecat împreună la cocteilul dat la orele 20 de către localnici. Iată cum mi s-a prezentat Ursachi din ce mi-a povestit: – A stat la închisoare câțiva ani și mai stătea încă dacă nu era chestia cu rușii. El și cu Alexandru Paleologu au refuzat să lucreze în închisoare fiind intelectuali și deținuți politici, nu robi. Are un amic Marcel Petrișor care a fost condamnat la moarte, dar a scăpat, deși se anunțase sentința și ziua când va fi executat. După închisoare, în timpul căreia ai săi nu știau ce s-a întâmplat cu el, credeau că e mort, a venit într-o bună zi acasă, foarte slab, aproape pe moarte dar cu dinții întregi [...]”. (DAD)

Carte nouă

Dan Movileanu – Mitologica arhitectură a frigului – eboșe recuperate (Editura InfoRapArt, 2015)

Dan Movileanu este și ca vârstă, și ca stil poetic, în fond, interesant poet optzecist. El a debutat însă târziu, masacrat de cenzura vremii, a începutului de deceniu 9 al veacului trecut. Volumul acesta încearcă să recupereze câte ceva din poezia lui din anii 70-80. Poemele sunt ample, fiecare în mai multe părți, poeme din poeme, cum s-ar putea spune. De formație profesor de filosofie, Dan Movileanu scrie o lirică și inspirată, dar și elaborată, de meditație, găsind echilibrul perfect: „Lucrurile s-au contractat apoi de-atâta frig,/s-au suprapus până au format o dungă subțire/ca lama unui cuțit nevrotic./Ne-am rătăcit unul de altul./nu mai știam al cărui vis visam./cuprinși de o luciditate palidă pe verticală”. Placheta are o prefață de Constantin Oancă și o postfață de A. G. Secară.

Tucu Moroșanu – Lapidat de cuvinte (Editura Junimea)

Om pitoresc, proprietar de păstrăvărie în Bucovina, pe la Gura Humorului, Tucu Moroșanu este și un poet aparent pitoresc, altfel luându-se foarte în serios. Despre poezia lui au scris George Vulturescu, Nichita Danilov, Paul Gorban (chiar prefața la această

Viața literară

CONCURS DE PROIECTE

Uniunea Scriitorilor din România organizează un concurs pentru finanțarea unor proiecte culturale. La concurs pot participa membri și nemembri ai U.S.R., ca și diverșii operatori culturali.

Comitetul Director al Uniunii Scriitorilor din România va alege două dintre proiectele prezentate în concurs care vor primi o finanțare în valoare de 15.000 lei fiecare.

Proiectele se vor depune la secretariatul U.S.R. până la data de 15 august 2016, iar rezultatele concursului vor fi date publicității până la data de 15 septembrie 2016.

Proiectele se vor derula în perioada 1 octombrie – 31 decembrie 2016. Uniunea Scriitorilor din România va suporta diversele cheltuieli legate de derularea proiectelor până la nivelul sumei de 15.000 lei.

LECTURI PUBLICE

Uniunea Scriitorilor își reia programul de *LECTURI PUBLICE* ale membrilor săi inițiind un număr de 104 lecturi publice, fiecare în valoare de 200 lei, net. Acestea se vor repartiza filialelor Uniunii Scriitorilor proporțional cu numărul de membri din fiecare filială (o lectură la 25 de membri). Comitetul de Conducere al filialei va decide beneficiarii acestor lecturi publice. Aceste lecturi vor avea loc în universități, școli, biblioteci.

Spectacolul titlurilor

Titlurile cărților reprezintă de cele mai multe ori un punct forte, o strategie, o chestiune de marketing literar. Să trecem în revistă câteva, ale unor recente cărți primite la redacție:

■ Maria Pal – *Noapte în oglinzi*. Un fel de multiplicare a întunericului? Poemele nu par chiar atât de neguroase.

■ Ioan Barb – *Dumnezeu din paharul de votcă*. Aș zice că ar fi o lipsă de pioșenie, dacă n-aș fi citit povestirea omonimă din volum, în care un om pe patul de moarte refuză asistența preotului, își pune însă un ultim pahar de votcă pe care-l privește fascinat, „ca și când i-ar fi vorbit unui Dumnezeu necunoscut”.

■ Constantin Cubleșan – *Anotimpuri paralele*. Adică vară-toamnă sau vară timpurie-vară târzie? Sau asta înseamnă totuși anotimpuri succesive. Și atunci: vară-vară, iară-iară? Trebuie citit romanul pentru a ne lămuri.

■ Iulian Moreanu – *Exit*. Titlu de ...sezon politic. Să-i zicem Roexit?

■ Calistrat Costin – *Lumea se petrece*. Fiind cam sumbru, tăiem un cuvânt și-l facem vesel: *Lumea petrece*.

■ Petru Covaci – *Banchetul imaginar*. Poetul tot poet! E de preferat un Banchet real.

carte), Ion Mureșan, Adrian Popescu... Prin mijlocul volumului, ca o axă, găsim un fel de artă poetică: „Iată-mă plecat./Drumul somnambul/Mi-a târât destul/Soarta prin păcat./Aulic nu sunt/Doar de-acum, socot/Să vădesc ce pot/Pe lângă Cuvânt.” Foarte bine sintetizează această poezie Horațiu Stamatin: „Meșteșugul său constă într-un îndelung demers aproape de rezonanțele unui tradiționalism tonifiant și generos în certitudine. Iconar în profunzime, surprinde adesea prin luarea în răspăr a cotidianului și confundarea lui într-o semnificație mitică”.

Anton Florin Boța – Pas în doi (Editura Biblioteca Revistei Familia, Oradea, 206)

Plachetă de poezii de dragoste delicate și nonșalante în același timp. Din prezentarea de pe coperta a patra, Traian Ștef ne asigură că „pentru Florin dragostea e forma supremă de ieșire din destinul vulgar în care suntem plasați și urmăriți, iar naivitatea e poezia dragostei. Cartea aceasta e o declarație naivă și radicală de dragoste”. În spiritul acesta, ilustrăm cu o poezie jucată, cu o poezie ludică, în fond: „Nu-i așa că nu mă minți?/Nu-i așa că nu te mint?/Nu-i așa că nu ne mințim?/Nu-i așa că te iubesc?/Nu-i așa că mă iubești?/Nu-i așa că ne iubim?/Nu-i așa că tu ești așteptarea mea?”.

DAD

În bătaia unui Soare încă plin de vitalitate

■ A ierta cu adevărat, adică a te umili în fața creaturii de dumnezeiască sorginte ca și cum te-ai închina lui Dumnezeu.

■ Cristalul în strălucirea căruia inteligența adoră a poposi aidoma luminii.

■ În învelișul lor diacronic de fapte, marile noastre sentimente au un caracter sincron.

■ În bătaia unui Soare încă plin de vitalitate, pe costișa din apropierea casei noastre un copac întomnat pe care-l privesc din partea opusă Soarelui. Cortina de frunziș galben e o feerie ce te oprește-n loc. Frunzele au o transparentă care nu impietează asupra galbenului intensiv pe care-l oferă aidoma unui final de-o rafinată delicatețe. Par ieșite din timp ca-ntr-o stampă japoneză. Să fie o lumină învinsă de culoare sau o culoare învinsă de lumină?

■ Numai despre tinerii de odinioară? „Dar se petrece un lucru încă și mai ciudat. Și anume, acela că nici un tânăr n-a avut curajul, de mai mulți ani de când toate acestea se petrec, să le spună: «Noi nu avem nimic să vă spunem pentru că noi nu ne gândim la nimic. Nici când nu a existat un tineret mai înșelător decât noi. Și dacă părem a fâgădui mai mult decât alții, o facem în felul acesta în care o fac copiii minune, iar fâgăduința aceasta nu-i decât minciună. Dacă, așa cum se tot spune pretutindeni, niciodată n-au fost atâtea talente ca acum, e pentru că anumite frumuseți stilistice se pot învăța, și că un jurnalist nu prea înzestrat poate să-și cunoască în câțiva ani meseria, tot astfel precum o curtizană și-o poate cunoaște pe a sa. Sînteți îndeajuns de bătrîni pentru a nu vă mai lăsa înșelați de ea. Oare vă veți mai lăsa multă vreme înșelați de noi?» Și ar fi putut să dea și câteva argumente. Niciodată sentimentul datoriei nu a fost atât de slab, niciodată tradiția atât de disprețuită” (Proust).

■ Îndeobște citezi ceea ce-ți convine sau nu-ți convine. Citatele așa-zicînd neutre capătă frecvent un aer de fadoare. Distanța elementară, eliminatorie dintre „bine” și „rău”, fâțiș afirmată ori doar aluzivă, e cea care le poate anima.

■ Încărcată de un sens tulburător al primordialității, în pictura lui Michelangelo de pe tavanul Capelei sextine, acea imagine celebră a mîinii întinse de Dumnezeu către mîna întinsă a abia creatului Adam. E o perspectivă asupra transcendenței atotprezente. Intuiția acesteia nu ne oferă rezolvări imediate, totale, ci mirabile amînări, un amestec indiscernabil între apropiere și depărtare, între făcut și nefăcut, între posibil și imposibil. O divină latență inepuizabilă.

■ „Cel ce nu știe să-l caute pe Dumnezeu pretutindeni, riscă să nu-L recunoască nicăieri” (Monseniorul Ghika).

■ Divinație mioritică. De Sfîntul Dumitru, ciobanii ispitesc aspectul meteorologic al viitorului an. Își aștern cojocul pe iarbă spre a vedea ce oaze se va așeza pe el. O oaze albă vestește timpul frumos, una neagră, timpul urît.

■ Partea pozitivă a unei boli o poate reprezenta reducția presiunii mundane asupra ființei. O ușurare a sufletului, așa cum nota Tolstoi în jurnalul său, un simțămînt de eliberare de stresul la care ne supune simpla percepție a lumii, ne cuprind, pregătindu-ne parcă o stare de levitație. Dar totul nu e încă decât un joc ingenuu în spațiul interfețelor.

■ În lumea animalelor, recordul la sărituri este deținut de antilopa cu labe negre care sare peste 12 m. Cangurul cenușiu sare peste 8 m., delfinul 5 m, elanul 4 m.

■ Prăznuindu-se ieri Sfîntul Dumitru, mi l-am reamintit pe colegul meu de clasă și, ulterior, de redacție la **Familia**, Dumitru Chirilă, plecat dintre noi acum un deceniu. O remarcabilă inteligență circumspectă sub aparențe calme, o întrutotul onorabilă înzestrare pentru expresia literară, care însă, regretabil, nu s-au finalizat în sfera creației, risipindu-se în publicistică. Mai cu seamă, în ultima parte a vieții, sub forma cronicii

dramatice, excelente de altminteri, pentru care a dobîndit măgulitoare recunoașteri pe țară. Nu cumva oprimarea ambiției l-a condus pe D. C. spre fantasmatele teatrale precum spre o supapă? Iluzia vieții pe scenă fiind placată pe iluzia propriului existențial! D. C. vădea o elegantă retractilitate care semnifică totodată un mod de adaptare și unul de inadaptare. Nu-i lipseau ascunzăturile mentale și nici micile puseuri de oportunism, chiar dacă ele nu ajungeau pe primul plan, frînate de un simț autocritic mereu în alertă. Incapabil, după toate probabilitățile, a fi rău, insul devenea astuțios. O margine a ființei sale care, din păcate, conținea un dram de impuritate o alcătuiă năzuința neîmplinită, cealaltă precauția. Prudent mereu, complexat în taină, regretatul meu coleg nu-și îngăduia a visa prea mult, a se lăsa în voia unui val riscant al interiorizării. Avea uneori aerul unui insomniac care iese devreme în lume, cu o ușoară derută pe chip, marcat de somnul ce i s-a refuzat. În adînc se temea de alții, ca și de sine însuși. Cu nici un preț nu i-ar fi provocat pe „oamenii zilei”, „corectitudinea” socială era busola ce-o consulta cu grijă. Semnificativ, a riscat să apară în ochii lumii drept un apropiat al abuzivului S. V., care tăia și spînzura în redacție, în absența bosului Andrițoiu, mai mereu plecat. Tangent la boemă, nu i-a acceptat totuși excesele. Cu certitudine voindu-se mai mult decât era (un romancier), nu părea a poseda anvergura acelei aventuri în necunoscut reclamate de un destin de creator. Pasionat comentator sportiv la începuturi, a rămas undeva la periferiile scrisului precum un fan al meciurilor de fotbal, dar nu ca un jucător. Perena insatisfacție s-a depus încetul cu încetul pe articulațiile caracterului său, atenuîndu-le funcția activă în favoarea unui defetism ponderat și acela, din teama unor adversități. Inteligența îi ceda în favoarea unui scepticism moale, aproape senzual. Privirea sa imperceptibil șovăitoare părea o cortină transparentă acoperind o viață care nu mai putea lua o decizie majoră. Conservîndu-se pe cît cu putință, așteptînd, pîndind necunoscutul.

■ „Adevărata legătură dintre oameni nu e iubirea aproapelui, ci mila” (Nae Ionescu).

■ Iubiri calme, stăpînite, similare climatului nordic, iubiri fierbinți, dezlănțuite, similare climatului sudic. Ultimele riscă a-și consuma rapid durată, cele dintii se conservă precum un aliment într-un frigider.

■ „Costumul schileresc” este, după cum aflu dintr-o revistă, costumul nostru național bogat ornamentat, pe care-l arbora, inclusiv în Parlament, Dincă Schileru, se pare că primul țaran pătruns în alcătuirea acestuia, în jurul anului 1900. În copilărie, am intrat în casa acestuia din Băltanii Gorjului, localitate pe care o vizitam uneori, cu *docarul* sau cu *șareta*, însoțindu-l pe tatăl meu. Fiul cel mic al personajului amintit îmi povestea că pe cerdacul pe care ne aflam ar fi poposit însuși regele Ferdinand. Era un bărbat bătrînor, cu o prezență civilă incertă, balansînd între sat și oraș. „Ce bibliotecă grozavă avea tata, mi-a spus cu mîndrie. Plină de volume întregi!”

■ Dacă faci la un moment dat ceea ce nu-ți face plăcere, presat de-o scadență, de-o obligație oarecare, ai impresia că n-ai făcut nimic. Rămîne un gol mîhnitor al ființei neconsumate.

■ Amînată, clipa prielnică scrisului prea adesea nu mai revine, comportîndu-se aidoma unei femei jignite. Caracterul amoros al relației tale cu clipa de grație.

■ Celebritatea: o marcă pe produse scumpe, care însă nu totdeauna se dovedesc de calitate.

■ Pietatea, iubirea, amintirea nu se cuvine a fi împovărate cu o materie convențională sub pretextul explicației, definirii ori al conservării lor. Libertatea e condiția lor vitală. Dacă nu sînt întrutotul libere, esențele lor riscă a sucumba.

■ „Sentiment contrariu celui al lui Proust. În fața fiecărui oraș, a fiecărui apartament nou, a fiecărei ființe, a fiecărui trandafir și a fiecărei flăcări, să te minunezi de nouitatea lor, gîndindu-te cum le va modifica obișnuința – să cauți în viitor «familiaritatea» la care vei ajunge cu ele și să pornești în cercetarea timpului care încă n-a venit. Exemplu: Noaptea, sosirile solitare în orașe necunoscute – senzația de sufocare, de depășire pe care ți-o dă un organism de-o mie de ori mai complex. E destul ca a doua zi să reperăm strada principală; totul se ordonează în raport cu ea și ne instalăm. Să colecționezi sosirile nocturne în orașe străine, să trăiești din puterea acelor camere necunoscute de hotel” (Camus).

■ Cîta libertate de expresie, din păcate pasageră, am atins, în scurta „liberalizare” de pînă la tezele din iulie 1971, rezultă și din următoarele rînduri ale lui Modest Morariu, prefațînd volumul de **Caiete** al lui Camus (Ed. Univers, 1971): „Recunoscînd că nu deține nici un adevăr, Camus n-o face dintr-o falsă modestie, ci exprimă, încă o dată, acea profundă onestitate care caracterizează atît omul cît și creatorul. El are oroarea afirmațiilor categorice, căci istoria i-a demonstrat consecințele funeste plătite cu sînge în numele tuturor deținătorilor de adevăruri absolute. Ca și absurdul, revolta nu este nici ea scop, ci o cale ce nu trebuie să scuze mijloacele, pentru că mijloacele, atunci cînd pun în cumpănă valoarea individuală a omului, nu pot scuza nici un scop, oricît s-ar proclama noblețea lui. Prea adesea s-a dovedit că machiavelismul este filosofia comodă a setei de putere și prea aproape sînt realitățile crude ale istoriei”. Aluziile antiregim nu sînt oare mai mult decât străvezii?

■ O zi liberă nu e una în care nu faci nimic, ci, dimpotrivă, o zi în care faci tot ce ți-ai programat.

■ Frunzele cad, picăturile de ploaie se evaporă, fulgii se topesc. Un spectacol terifiant-compasional. Natura se sacrifică pe sine, sub ochii noștri, înainte de-a ne sacrifica pe noi. Îmbărbătîndu-ne astfel printr-un minimalism suportabil al sfîrșitului.

■ Între realitate și irealitate există o ușă discretă prin care treci cîteodată de mai multe ori de-a lungul unei singure zile, pur și simplu pentru a supraviețui. Te gîndești la un lucru pe care l-ai făcut ca și cum nu l-ai fi făcut sau la un lucru pe care nu l-ai făcut ca și cum l-ai fi făcut, pur și simplu pentru a te întoarce la tine însuși.

■ Ideea e disciplinată, emoția e aventuroasă. Prima poate fi captată într-o fotografie, a doua reclamă cursivitatea imaginii cinematografice. Prima inspiră chietudinea, a doua anxietatea. Prima e tăcută, a doua freamătă aidoma unui frunziș în bătaia vîntului venind din infinit.

■ Despre două glorii ale „epocii de aur”: „Dacă un Mihai Beniuc, înainte de a fi fanatic comunist, este un amoral, insensibil la orice iese din sfera complexelor și intereselor sale meschine, în schimb un Geo Bogza, ca și un Jebeleanu, oricît ar fi ei de cumsecade și de cu bun simț, sînt copleșiți de același fanaticism: ei continuă și azi să creadă în viitorul comunismului și consideră îngrozitoarea perioadă actuală doar ca o etapă amendabilă, pe calea realizării oribilei lor utopii. Ei nu-și dau seama, în fanaticismul care le închide ochii, le încheștează gura și le amorțește mîna ce ține condeiul, că devin astfel unelte, fără îndoială involuntare, ale călăilor poporului nostru și totodată un rău exemplu pentru scriitorii români, căci contribuie la dezarmarea conștiințelor. Istoria îi va judeca aspru și micul lor talent nu va fi în măsură să-i apere” (I. Negoșescu, în 1988).

(continuare în p. 20)

Amînată, clipa prielnică scrisului prea adesea nu mai revine, comportîndu-se aidoma unei femei jignite. Caracterul amoros al relației tale cu clipa de grație.

O aniversare a revistei „Argeș” de acum 30 de ani (pagini de jurnal)

Vineri, 27 iunie 1986

Festivitățile cu ocazia împlinirii a douăzeci de ani de la apariția revistei „Argeș”. Cum fusesem trecut în programul simpozionului „Cartea și cititorul”, a trebuit să-mi adun puținele puteri (după două săptămâni de spital) și să mă prezint. Pe program erau trecuți destui, poate chiar prea mulți, dar de vorbit au vorbit mai puțini, însă și așa îndeajuns. Simpozionul a început la ora 11 și, fără nicio pauză, s-a încheiat la ora 16. Obositor și imposibil de urmărit către sfârșit. Interesant au vorbit cei de la vechea revistă, Al. Cerna-Rădulescu, Florin Mugur, primul redactor-șef Mihail Diaconescu. Mulți au recurs la lectura unor texte concepute în acest sens, însă nici interesante și nici bine citite. O mare diferență între cuvântul rostit și cel scris citit în public, dar în marea lor majoritate scriitorii nu înțeleg acest lucru și preferă să citească, cel mai adesea prost. Ca într-un text al lui Eugen Ionescu: „Dramaturgul nu știe să citească și atunci încredințează textul actorului, dar nici actorul nu știe să citească și, la rândul său... etc.” Sensibil la această diferență, poetul Mihai Moșandrei - 91 de ani! - a precizat deosebirea dintre „versurile citite” și cele „de meditație”.

Simpozionul a început cu inaugurarea unei expoziții de carte legată în vreun fel de Argeș și de aparițiile editoriale pe 1986. Parcurg vitrinele ultime cu multă atenție. „Un muzeu în labirint” a lui Octavian Paler lipsește, scriitorul, după o expresie a lui Sergiu Nicolaescu, a fost „împușcat în aripă”. Amnezie, cenzură sau autocenzură? Mai degrabă autocenzură, metodă practică în ultima vreme mai de toți și peste tot. De ce să ai belele dacă poți să ocolești „uitând” deliberat orice problemă... sensibil politic.

După prezentarea expoziției de carte de către directorul Bibliotecii Județene, Silvestru Voinescu, s-a trecut la lucrările propriu-zise ale simpozionului. În sală, de-a lungul meselor aranjate în formă de „U”, s-au înșirat de-a valma, vorbitori și auditori. În prezidiu, Petre Popa, președintele Comitetului Județean de Cultură, Mihail Diaconescu, primul redactor-șef al revistei „Argeș”, Florin Mugur, fost redactor al revistei, Sergiu Nicolaescu, actualul redactor-șef, academicianul Alexandru Balaci, Magda Zăinescu, lectorul, în fapt cenzorul pe linie de Comitet de Stat de Cultură și Educație Socialistă, prof. univ. Gabriel Țepelea și, în fine, Al Cerna-Rădulescu.

Cerna-Rădulescu a povestit cu umor avatarurile colaborării revistei cu Tudor Arghezi. Revoltat de aparițiile pe scenă a unor ansambluri folclorice încălțate cu botine și pantofi, Cerna-Rădulescu a scris un acid articol intitulat „Opinca potcovită”, care, bineînțeles, a fost refuzat de cenzură, mai ales că Ceaușescu tocmai ținuse un discurs care se încheia triumfător cu „S-a terminat cu opinca în satul românesc”. Specialiștii în temenele au luat ad literam declarația Tovarășului și au interzis apariția în spectacolele folclorice a opincilor. În liceul de arte clujean, pe la începutul anilor 1960, eram bătuți la cap să nu mai desenăm țărani încălțați cu opinici, ci doar cu pantofi, aceștia arătând prosperitatea și bunăstarea adusă de colectivizare. Sic! Așa că nu mai surprinde o astfel de reacție în 1966, deși o mișcare de ușoară liberalizare intelectuală se făcea din ce în ce mai mult simțită. Dar căței mai erau încă, ei auzeau mai bine și înțelegeau cum se face sluj. Așa că în locul „opincii potcovite”, s-a ajuns la „opinca prohibită”. Amărât, Cerna-Rădulescu i s-a adresat lui Tudor Arghezi, care pe atunci beneficia de un regim special: nu i se schimba nici măcar o virgulă din text înainte de a se discuta cu el și tot el hotăra singur dacă să o schimbe ori ba. Ascultându-l pe Cerna-Rădulescu, Arghezi a avut o reacție neașteptată. L-a strigat pe fiul său, Barutu, și i-a spus iritat: „Vezi? Acum știu ce mă enerva la ansamblurile folclorice la televizor. Mă enerva încălțăminte!”.

Rezultatul a fost un articol despre folclor și subfolclor semnat de Arghezi, pe care cenzura n-a mai cutezat să-l cenzureze. S-a deschis în acest mod o campanie de presă îndreptată împotriva „poluării folclorului”. Articolul a apărut în „Scânțea” pe pagina întâi.

Când mi-a venit rândul, am vorbit puțin și nu prea deștept. Am considerat de datorie mea să-mi explic prezența ca artist plastic în acea lume de literați, povestind cu acea ocazie începuturile

mele la revistă pe care le datoram lui Sergiu Nicolaescu. Și logosul despre cartea de artă l-am expediat amintind doar că nu există album de artă sau manual de istoria artei românești care să nu cuprindă vestigiile monumentale și artefacte dintre cele mai vechi ce provin de la Câmpulung și Curtea de Argeș. Am mai adăugat câteva cuvinte, după care am luat-o pe scurtătură scuzându-mă cu emoțiile provocate de antevorbitorii mei și cei care urmează să ia cuvântul după mine, acad. Alexandru Balaci și Gabriel Țepelea. Sătul, probabil, și el de lungirea inadmisibilă a simpozionului, Balaci mi-a luat vorba din gură, semn că era întru totul de acord cu spusele mele. A rostit și el doar câteva cuvinte, frumoase și potrivite, dar foarte puține. În schimb, Gabriel Țepelea, fierzând noțiunea timpului și oboseala celor prezenți, a pisat, foarte doct, e drept, încă o jumătate oră. A urmat un recital al poetei Otilia Nicolescu. Ofuscată la început pentru că nu fusese trecută în program, după ce i-a trecut supărarea făcea grații de suverană care a iertat cu mărinimie totul. Ludmila Ghițescu a citit și ea câteva poezii, cu accentul său cel mai basarabeian posibil. În locul lui Toma Biolan a citit nevastă-sa, nu înainte de a-l brusca pe Sergiu Nicolaescu, pe motiv, chipurile, de rea-voință - constatând că nu era în sală, îl „sărise” dând cuvântul altcuiva. Elisaveta Novac și-a citit nu mai știu ce poezie, învârtindu-și în cap imenșii ei ochi de Domnișoară Pogany. Dan Rotaru, înainte de a citi o poezie, cu alt subiect și pe alt ton decât cele publicate de el în paginile „Scânței”, „României libere”, sau citite la emisiunile festive de la TVR - D.R. are talent cu carul, dar... - a făcut o îndreptățită aducere aminte despre un entuziast al revistei de la începuturile ei, Popovici, cel prea tânăr dispărut - avea doar 45 de ani -, care a făcut infarct taman lângă motocicletă la care meșterea. Popa-Argeșanu a ținut morțiș să citească și el o poezie cam oarecare. Onoarea momentului i-a revenit poetului câmpulungean nonagenar Mihai Moșandrei. Mărunt de statură, adus de spate, adunat de vârstă, cu o ținută îngrijită chiar dacă hainele nu mai îmbrăcau un trup, ci o ramură îmbătrânită și răsucită - pantalonii îi erau trași până peste coaste -, cu un cap inteligent și o minte lucidă, de o politețe de anțărt, de câte ori aplauda poetul se ridica în picioare spre hazul asistenței obișnuite cu democrația nepăsării și în disprețul bunelor maniere de odinioară. Corectitudinea lui vestimentară, era îmbrăcat în costum negru, culoarea de rigoare în astfel de ocazii, politețea și rostirea blândă cu care a declamat două dintre poeziile sale, totul avea ceva desuet și foarte rafinat în același timp. Mihai Moșandrei are două doctorate universitare, în drept și litere, obținute în Franța. Dar cine din asistența actuală se mai uită la așa ceva...

Pitoresc-ridicolă a fost prezența veleitarului dr. Marinescu Dinizvor. Scurt de stat, cu capul mare înconjurat de o hălăciugă de păr vâlvoi, obraznic în comportament și băgăreț nevoie mare, a început să gesticuleze isteric și să facă apel la numele mai-marilor zilei. Întreaga apariție avea ceva din scâlâmbăielile unui clown ce ține morțiș să atragă atenția publicului care, plictisit, nu-l prea lua în serios. De la gestul arrogant cu care s-a prezentat repezindu-mă: „Ce te uiți peste capul meu, duduie?” - lucru inevitabil din moment ce nu-mi ajungea decât până la umăr -, și până la „șoul” oferit în plenul simpozionului, totul m-a lămurit cu cine am de-a face. Cine era Marinescu Dinizvor, acest *genius locii*, habar n-aveam, după cum nu înțelegeam nici ce legătură era între el și revista „Argeș”. Cam o săptămână mai târziu am aflat amănunte de la dr. P. S., de la Spitalul *Danielopolu* din capitală, care a lucrat o vreme cu el. Infecționist ca specialitate, insul „*abia aștepta să moară vreun copil ca să-i trimită trupul la autopsie și să trântescă o comunicare*”. Are boala comunicărilor, orice fleac îl comunică. Într-o zi l-a întrebat pe dr. P. S.: „Câte comunicări științifice a avut doctorul Danielopolu?” „Păi cum vreo mie trei sute”, i-a răspuns medicul internist. „A, păi eu n-am încă atâtea”, a zis el dezumflându-se și repede s-a dus să mai facă o comunicare. În mîntea lui se compara cu celebrul doctor Danielopolu precum broasca cea zevzeacă a lui La Fontaine cu vaca. În zorul științific și neastâmpărul de a fi neapărat cunoscut, a început să bombardeze cu comunicările lui străinătatea. La un moment dat l-a prins în mrejele sale de

harnic paing chiar pe celebrul infecționist francez Mollaret. Sub tirul constant al comunicărilor, Marinescu Dinizvor l-a dus de nas pe marele Mollaret care i-a facilitat publicarea câtorva lucrări științifice în Franța. Printr-un plan viclean, bine pus la punct, Marinescu Dinizvor l-a invitat pe marele infecționist francez, în numele Academiei Române, să vină la București. Primirea lui la aeroportul de la Otopeni a fost una de operetă proastă jucată la Brăila. Îmbrăcați în tricolorul francez, cei trei membri ai familiei Marinescu Dinizvor au intonat Marseilleza răcnind din fundul bojocilor. Academia Română a plătit, Marinescu a profitat. Invitat pe ici, pe colo, cu girul bătrânului și celebrului Mollaret, s-a văzut peste noapte mare om de știință și a început un troc cu diverse și obscure „academii” care te fac membru de onoare pentru câteva zeci de dolari. Febra onorurilor l-a fiert rău pe infecționistul, argeșean prin naștere, dâmbovițean prin apucături. Și-a întors buzunarele pe dos contra unor diplome ale unor „academii” fantomă, comisii și comiții, vorba lui nea Iancu. Proaspătul multi „academician de onoare” a început să scoată ochii naivilor din țară, dar mai cu seamă a celor din Argeșul natal. Impresionați de sonoritatea și de mulțimea titlurilor, cei de la revistă l-au publicat cu varii ocazii. Păcat de credulitatea oamenilor care au fost trași în piept, dar mai cu seamă de dolarii azvârliți pe niște hârtiute fără nicio acoperire valoric-științifică. Tehnica asta se practică și azi de „universitățile” americane: 100 dolari jos și gata, ești membru de onoare. Nedumiră de rezonanța rustică a cognomenului - Dinizvor! - l-am întrebat pe medicul P. S. cum a ajuns la el. Aflu că, impresionat de cognomenul Stolnici adăugat numelui descendentului ultim al boierilor Bălăceni - cu care Marinescu de la Izvoru fusese coleg -, acesta și-a zis că odată și odată trebuie să intre și el în rândul celor mari, al boierimii, infecționiste barem. Că într-un fel sună Marinescu Dinizvor și altfel Marinescu de la Izvoru...

Membru de onoare al atâtor „academii”, numitul de-acum Marinescu Dinizvor, cu toată apriga lui dorință de a ajunge cadru universitar, n-a reușit și performanța asta. Cu toate elucubrațiile lui savante, senatul Facultății de Medicină i-a respins în plen cererea. Hotărât să-și salveze onoarea și intelectul de la pierzanie, s-a decis să se apuce de... literatură. Am aflat că face parte dintr-un cenacu în fruntea căruia se află poetul Ion Potopin. Rânjind diabolic, cum îi era uneori felul, Radu Ionescu i-a spus acestuia din urmă că numele lui ar avea mare succes în Franța. „Credetți?”, se îmbujorase de plăcere poetul Potopin. „Sigur”, șoptise insinuant Radu Ionescu, gândindu-se la rezonanța galică a numelui poetului căruia înghițindu-i n-ul final rezulta „pot-au-pi”/oală de noapte. Raduionisme!

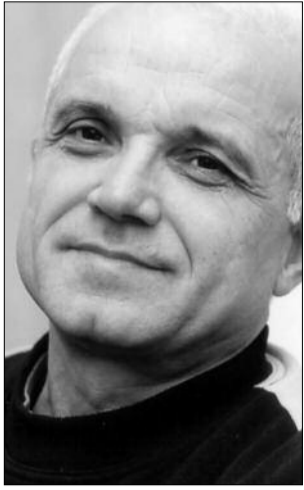
În fine, a venit și momentul înmânării plachetei „Argeș 20”. Un pogon de plachete înșirate ca pe teighea în zi de târg își așteptau andrisanții, începând cu diverși politici, strategici așezați în față. Terminându-se împlachetarea obligatorie a acestora, au fost strigați pe rând, scriitori, poeți și poetese, foștii și actualii redactori și cam atât. În sală, aplaudând din ce în ce mai anemic, popor, ostași etc., cum scrie la figurație pe afișele de teatru. *Et la lutte cessa, faut des combatants*. Rând pe rând, premiați și nepremiați au părăsit sala, unii tot sucind cu încântare placheta primită, alții privind cu mânie înapoi. Nici una și nici alta, eu n-am fost băgat în seamă. „O fi vreo încurcătură, ca la Otilia Nicolescu”, a răspuns redactorul-șef la întrebarea soțului meu, „Dar Mariana, unde-i?” Trecuseră 18 ani de când eram împreună și încă nu învățase că, oricând și oriunde, oficial „Mariana nu-i”, cum răspunsese chiar Sergiu Nicolaescu. I-am scuzat amnezia, în fond ce cătam eu, artist plastic, într-o lume de politicieni amestecați cu condeieri. Iar la urma-urmelor, plachetele și diplomele erau doar un pretext pentru sărbătorirea unei mici izbânzi a revistei, care sub presiuni politice, în condiții culturale, cu doar șase oameni în redacție - Sergiu Nicolaescu, redactor-șef, Corneliu Marcu, Dan Giurea, Dan Rotaru, Cornelia Alecu și Ioana Girardi -, chinuit și autosubvenționat, „Argeș” continuă să apară... Trimestrial! Că și-așa e prea mult pentru cultură.

MARIANA ȘENILĂ-VASILIU

Onoarea momentului i-a revenit poetului câmpulungean nonagenar Mihai Moșandrei. Mărunt de statură, adus de spate, adunat de vârstă, cu o ținută îngrijită chiar dacă hainele nu mai îmbrăcau un trup, ci o ramură îmbătrânită și răsucită - pantalonii îi erau trași până peste coaste -, cu un cap inteligent și o minte lucidă, de o politețe de anțărt, de câte ori aplauda poetul se ridica în picioare spre hazul asistenței obișnuite cu democrația nepăsării și în disprețul bunelor maniere de odinioară.

argeș 50

Liviu Ioan Stoiciu

Poezia contează și critica ei! Onorat...

N-am fost atent, n-am știut că în România mai există un Premiu Național pentru „Opera Omnia” care contează, în afara celui de la Botoșani, mediatizat, „Mihai Eminescu” — până n-am fost anunțat că mi s-a decernat Premiul Național „Tudor Arghezi” pentru Opera Omnia (anul acesta, în 22 mai, la Tg. Cărbunești). Sunt diferențe majore între ele — Premiul Național „Mihai Eminescu” pentru Opera Omnia e acordat anual unui poet de un juriu excepțional de critici, în frunte cu Nicolae Manolescu, care aleg dintre numele nominalizate de către „scriitori și critici” din întreaga țară, propuse prin filiale ale USR și redacții ale revistelor literare reprezentative (și e retribuit de către autoritățile locale botoșănene cu 20.000 lei). În timp ce Premiul Național „Tudor Arghezi” pentru Opera Omnia e acordat anual unui poet și unui critic de către Uniunea Scriitorilor din România (condusă de Nicolae Manolescu), cu 2.000 de lei fiecare, aprobați în Comitetul Director... Interesant, USR acordă anual și Premiul Național pentru Literatură în cadrul Galei Premiilor USR (probabil, tot pentru Opera Omnia, acordat de juriul Premiilor USR?). Am verificat pe internet, mai există un Premiu Național, care poartă numele lui George Bacovia (acordat la Bacău, în cadrul Festivalului „Toamna Bacoviană”, cu juriu ales de Filiala USR Bacău, dacă înțeleg bine). Ba chiar la Târgu Jiu Gheorghe Grigurcu propunea să apară,

patronat de USR, Premiul Național „Lucian Blaga”, la Sebeș.

Am fost onorat să recitesc lista celor ce au primit Premiul Național „Tudor Arghezi” (preiau din *România literară* 22 / 2016): *Premiile Opera Omnia, care, din anul 2005, sunt acordate de Uniunea Scriitorilor, prin votul membrilor Comitetului Director. Laureatii merituosi din acest an sunt poetul Liviu Ioan Stoiciu și criticul literar Alex Ștefănescu. Cei doi scriitori au primit premiile din partea lui Nicolae Manolescu, președintele de onoare al Festivalului, care a rostit și cuvântul de laudatio, alături de laureații ediției precedente, Cornel Ungureanu și Mircea Bârsilă. Prestigiul acestor premii este ușor de evidențiat dacă rememorăm numele laureaților de până acum: Marin Sorescu (1995), D.R. Popescu (1997), Geo Dumitrescu și Al. George (1998), Laurențiu Ulici (1999), Ioan Flora și Gheorghe Grigurcu (2000), Gellu Naum și Nicolae Manolescu (2001), Fănuș Neagu și Mihai Zamfir (2002), Grigore Vieru (2003), Eugen Negrîci (2004), Constanța Buzea (2005), Petre Stoica (2006), Mircea Ivănescu (2007), Marta Petreu (2008), Ilie Constantin (2009), Ion Horea, Gabriel Dimisianu (2010), Ana Blandiana și Dan Cristea (2011), Aurel Pantea și Ion Pop (2012), Adrian Popescu și Eugen Simion (2013), Marian Drăghici și Livius Ciocârlie (2014), Mircea Bârsilă și Cornel Ungureanu (2015). Jos pălăria, vă dați seama cât de înobilat m-am simțit la Tg. Cărbunești, la decernarea Premiului Național „Tudor Arghezi”, de o sobrietate ieșită din comun. Păcat că Festivalului „Tudor Arghezi” (organizator, Ion Cepoi), n-are parte de publicitate de top.*

Natural, emotiv cum sunt, să fiu sigur că nu mă fac de răs la „premiere” (unde trebuie să spui ceva), am scris pe 20 mai 2016 înainte de a pleca la drum mărturisirea de mai jos, cu gândul la o „conferință despre poezie” (ținută secretă deocamdată). Bineînțeles, n-am citit-o, am vorbit „liber”...

O mărturisire în fugă, la „Arghezi”

Poezia contează și critica ei! Vă fac o plectăciune primăvărată... Aud ecoul: *Nu-ți voi lăsa drept bunuri, după moarte, / Decât un nume adunat pe o carte...* Mulțumesc, Tudor Arghezi. Mulțumesc frumos membrilor Comitetului Director al USR, președintelui Nicolae Manolescu pentru bunăvoința arătată. Slavă cerului, am ajuns, la 66 de ani să primesc un premiu *Opera Omnia* — și ce premiu, „Tudor Arghezi”, care are în spate o istorie a premierilor de-a dreptul fabuloasă, la poezie și critică literară! Sunt sincer copleșit. Felicitări organizatorilor acestui Festival, cu un destin aparte.

Despre ce ar trebui să vorbesc? Despre arte poetice contrare, în particular? Sau despre dimensiunea estetică a expresiei lirice, în general? Vin dintr-o lume a poeziei de avangardă. Voi pleda pe scurt pentru reevaluarea ei critică. E anacronică o asemenea etichetare, *poezie de avangardă*, azi? Teatrul de avangardă e o permanență, acceptat-considerat valoros (o mărturie și el a sensibilității postmoderne), la fel filmul de avangardă sau pictura de avangardă (las la o parte un Dali sau un Picasso, rămași în istoria recentă). Ba chiar și clipurile muzicale, de un suprarealism nebun, au succes (las la o parte muzica de azi cultă, ruptă în bucăți), nu se plânge nimeni că... nu sunt ușor de înțeles. Ce să înțelegi, o stare de spirit, perenă? Toate sunt „înțelese” și apreciate, nu sunt blamate. Numai poezia de avangardă de azi (starea de creație în spiritul avangardei) nu e înțeleasă, și cel mai adesea e minimalizată, considerată minoră, dacă nu e aruncată direct la coș, autorul fiind acuzat de incoerență, imaturitate sau mai rău, de submediocritate. Și asta se întâmplă într-o limbă română care a dat lumii o avangardă ieșită din

comun, inițiind-o chiar. O avangardă care a traversat secolul XX și care continuă la generațiile postdouămiiste... Care e secretul poeziei de avangardă? Întrebați-i pe Eugen Ionescu și Emil Cioran. Sau pe poeții mari români contemporani, dispăruți sau în viață. Puteți s-o confundați cu absurdul, inclusiv de tip Nichita Stănescu, jucat. Autorul poeziei de avangardă se exprimă „natural”, fragmentând discursul, urmărind cursul gândului — care o ia tot timpul razna, gândim în paralel la mai multe lucruri deodată și la cu totul altceva decât vorbim, el face caz de biografia lui (fie și jurnal) sau a altuia, încercând să transfigureze viața concretă, cotidiană. La el contează substanța sufletească...

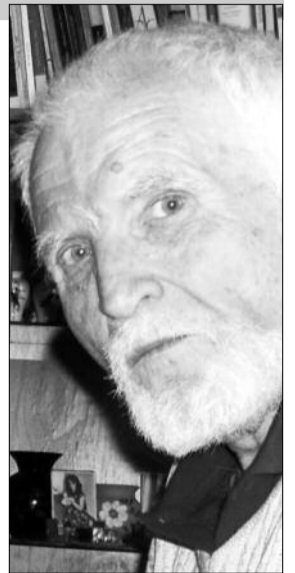
Nu mă pot lungi. Întâmplarea face că în aceste zile mi-a apărut la Editura Paralela 45 „Opera Poetică”, volumul 1: adică primele mele patru volume de versuri, apărute până la Revoluție, le-am păstrat „la virgulă”, fără nici o un adaos sau scoatere de cuvinte. Trebuind să-mi recitesc versurile (de regulă nu le recitesc și nu le țin minte), să fac o corectură la culegerea lor pe computer, am constatat că am o grămadă de poeme pe care nu le mai înțeleg. Ele exprimă starea mea spirit de atunci, uitată. Vă reamintesc, eu scriu de când mă știu *spontan*. Îmi amintesc de acuzația că optzeciști au scris „esopie”, să păcălească eventual cenzura comunistă. Îmi pare rău că trebuie să subliniez aici că eu am mers tot timpul pe mâna „inspirației”, a... „expresiei involuntare”, de avangardă, a... „gândirii slabe”, a mișcării necontrolate (pe care N. Manolescu o expediază cu eticheta unui suprarealism fără viitor în „Istoria sa critică”, după ce-mi laudă prima carte de versuri, „La fanion”, 1980; acolo făceam caz de Ochiul

Poemul de colecție

Nicolae Turtureanu

Poezia la Iași

Liliana Armașu îmi spune *bună dimineața de peste râu*
și de peste rău, adaug eu.
...dar *dumneavestră nu sînteți la festi/valul de poezie?*
se arată ea nedumerită.
Într-adevăr, un nou val de poezie s-a abătut asupra orașului.
În Copou s-a decretat *cod galben*.
La Podu Roșu *cod roșu*.
Situația (poetică) e destul de albastră.
Pe *Pietonal* e un adevărat carnaval. Se merge bară la bară,
se respiră gură la gură.
Poeții visează o nouă aventură și poetesele își mișcă rimele precum fesele. Situație-n care Top își lasă (din nou) *baltă toate interesele*.
În Piața Unirii a fost semnalat un caz de forță majoră: Versul Liber s-a împerecheat cu-o minoră Rimă.
Francesca da Rimini a primit-o-n Palatul Culturii pe Francesca Ricinski.
Dan Giosu a sorbit o ultimă picătură de whisky.
Pe esplanada Teatrului, *veselul Alecsandri* o așteaptă (trist) pe *Dridi*.
La Casa Pogorului, Eminescu recită *Doina* poporului. *Doina Moldovei. Doina Teodorovici. Doina Uricariu. Doina/Ana Blandiana. Doinaș*.
Ana lui Manole, proaspăt ieșită din zidul plîngerii, întreabă de Caudia Partole.
Dac-ar mai fi, vînzătorii de ziare ar clama: *parole, parole!*
Sînt poeți ce-au scris o limbă.
Panta rei. Și nimic nu se schimbă.
Liliana Armașu e tot cu *Singurătatea de joi, de vineri*.
Oh, a venit și Mihai Beniuc.
Tubito, nu mai sîntem tineri.
Horia Zilieru defilează, la un braț, cu Arghezi, la celălalt cu *Jocul secund*.
Să bem paharul poeziei pînă la fund cîntă, la Bolta Rece, patriarhul Adam (Puslojic). Poetul Helmudt Dukadam apără, după 25 de ani, 25 de lovituri *de osîndă*.
Cu Magda Isanos viața n-a fost deloc blîndă.
Dar uite-o, tocmai se-ntîlnește (după o sută de ani!) cu poeta/regina Elisabeta. Este ca și cum s-ar întîlni cu ea însăși. Și Elisabeta se-ntîlnește cu ea însăși.
Amîndouă sînt ca o pic(ă)tură de rouă.
Într-o grădină, Mihaela Grădinariu închipuie un rozariu, de promoroacă? de Brumă?
Ia, sînt și eu acolo un hoț de humă, o îndurerare de oase.
Mă-nfrupt de pe la mese simandicoase.
Dă-mi Poezia înapoi, Isuse Hristoase!

Critic, de Dumnezeuul creației), nu m-a interesat nici o clipă să „fentez” sau nu lirismul. Am scris „așa cum mi-a venit, la un moment dat”. Vă dați seama că nu suport să mă înșel pe mine însumi la masa de scris, ce rost ar avea? Îndeosebi a doua (“Inima de raze”, 1982) și a treia mea carte de versuri („Când memoria va reveni”, 1985) fac mai ales caz de Inexprimabil... E o obsesie de care nu am scăpat până azi. Să găsești cuvintele care să exprime o esență a limbii în care te exprimi. În ultimul volum publicat, „Nous”, în 2015, un poem se intitulează „Exprimă-te”! Ajungând, după o viață, să-i arăt cititorului „mură în gură” care ar putea fi cheia sensului poemului meu. Să descopere singur, critic, în sfârșit, ce e autentic și ce e simulacru mitic... La început am considerat că numai o conștiință confuză (un mental difuz) procește, că există o dinamică a formelor literare și că e normal să crești (sau să descreești) de la carte la alta, înțelegându-te irațional. Că fac mereu recurs...

Alexandru Drăgănoaia

cimitirul a alunecat spre gărlă. și apa va veni la cină, deci cât mai larg săpați-mi groapa

haină pe stâlpul porții cuib de vrăbii în măneci

auzi așa ca un vuiet cum te strigă pe numele de botez atingi cu urechea pământul copiii lovesc pereți cu pumnii bocete o roată în flăcări

eram la fântână pe poteca pe care cândva umblam la Floarea când mi-a apărut o femeie în negru cine ești de ce ești

nici un cuvânt nici un gest în mâinile-i mi-am văzut lumânarea aprinsă

a luat-o înaintea mea eu în urma ei de o parte de alta iarbă iarbă și pădure verde

unde poteca trece drumul ne-am risipit

nuntă băut mâncat mireasa cap gură luat

am cântat la o nuntă-n Ulita sat într-o rână asta nu-i de-a bună în sfârșit la căminul cultural mare festival de mâncare de băutură până unu' înjură apoi să te ții călare pe mese zburau sticle farfurii sparte sarmale pe jumătate mușcate nașului o masă în cap i s-a răsturnat "miresică cu părinți" avea sânge pe dinți cineva la microfon striga cetățeni romani unii pe fereastră-au fugit între ei și eu d-aia poveste-am oprit la final miliție declarații a cui a fost vina rămâne în coadă de pește totuși pe la colțuri se povestește când înăuntru era tot congresul cineva ar fi văzut mireasa afară în noapte cum proba unuia fesul

copilului i-a căzut tot părul

moartea se apropie de tine parcă s-ar juca așa cum vita primăvara ar vrea să o înveți să împungă și chiar te împunge puțin moartea își lipește spinarea de spinarea ta se trânteste se tăvăleşte și cu ochii tot în ochii tăi

am văzut o cameră murind prin apa murdară stătută broaște negre arau dușumeaua.

morbidus (2)

domnule director declar că doi câini mă lătrau în timp ce urinam pe poarta primarului atunci mi-am tăiat degetul mare de la picior și l-am aruncat înspre ei normal câinele mare l-a înghițit pe cel mic

pe primar nu știu cine l-a omorât atâta știu că a venit și a zis bă ceva l-o fi înțepat la inimă că eu cuțit nu port doar o brișcă cu care întind brânza pe mămăligă.

ziua întâi

sub pătura cu ministerul sănătății călugărul-semn-de-ntrebare acum cântă acum se roagă eu

astup fereastra cu păsări moarte și merg la pomană de viu

la miezul nopții este furată mireasa

sunt aruncat în sala cu dușuri mănânc săpun sunt tăiat și gazat

ora a sosit în smoală un țipăt încremenit.

pac o foarfecă

astăzi este ziua când totul trebuie aliniat frumos adus la drept

uite ești pe stradă și ceva îți atârnă îți flutură pac o foarfecă vine și ești la moda zilei

azi mari minuni a făcut foarfeca ce bine arată orașul așa

trecea unu' și avea o moacă de nu m-am putut abține și i-am strigat din urmă bă să i-o dau lu' nevastă-ta pac o foarfecă.

cântec

în noapte clonțul de oțel deschis de vâlvătaie

îmi adun în pumni zilele una câte una și le arunc în foc și am ajuns la ziua când te-am căutat în căminul muncitoresc să te iau acasă draga mea de ce nu te-am rugat de ce nu te-am rugat de ce nu ți-am sărutat mâinile tu nu te-ai mai întors.

peste gard îmi întinde o candelă aprinsă

într-un pui de nuc cuca hrănește puii de cuc uneori vin în rând și porumbei dau din cioc se învârt se scutură nukului i-a căzut coaja pe jumătate omului bătrân

casa i se pune de-a curmezișul boala îi așază frumos perna sub cap demult nucul este mort și-ngropat puii de cuci de porumbei în viermi grași s-au mutat.

de mână mă ia

uneori moartea vine ca o compresă rece caști o dată de două ori de trei și gata cu luminile aprinse trenul intră în gară

cum ai sări șanțul treci în lumea cealaltă de o parte iarba verde răcoroasă de alta huma de sânge în care te încleștezi și începi să urci împingând în coate și genunchi -iată câmp sterp cât vezi cu ochii în fiecare căuș hotărât câte o floare și cu lacrimile tale o vei uda vântul nu îți va răcori fruntea susurul izvorului nu îți va liniști urechea oasele tale nu vor cunoaște odihna

nu-mi mai torci firul de borangic mamă de mână mă ia sunt copilul din pragul colibeii din arin necojit.

lume lume soră lume (de cântat cu flautele)

o vacă galbenă este atunci când te paște și te tăvăleşti și urli în sânge din sângele tău în carne din carnea ta

o vacă galbenă este atunci când te strivește cu tot cu patul suferinței și urci în trenul care rămâne și pleacă gara

soră lume tu m-ai născut în moarte unde îmi sunt hainele să nu umblu gol înaintea Domnului meu.

balul de sâmbăta morților

închideți-vă muștele, închideți-vă muștele nu le mai lasați libere pe ulițe

la balul de sâmbăta morților am cântat în orchestră cântam și ne creșteau bărbile ne bărbieream, pe rând și iar cântam apoi morții au luat-o în sus, în jos priveau lung, peste uluci, în curți cei cu AVC chiar își aminteau unde au locuit cândva.

la noapte la această casă un suflet se va ridica la ceruri. cu pieptul gol îngerul Domnului s-a întins pe pământ sub fereastră-i.

câine bolnav

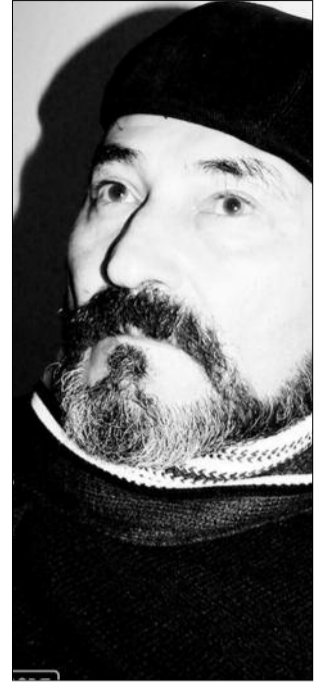
un câine bolnav trage să moară-n amiază

interioarele îmi dau de gândit în unele este întuneric în altele nu pot să calc de cadavre întinse pe jos d-aia umblu mai mult pe dealuri prin văi, prin tufișuri unde mă culc cu nevasta lui cutare sau a lui cutare una a venit la întâlnire cu capul lui bărbat-su în-o sacoșă am jucat șeptic, în trei, pe porunci-l-am trimis să întoarcă vacile.

îmi adun în pumni zilele una câte una și le arunc în foc și am ajuns la ziua când te-am căutat în căminul muncitoresc să te iau acasă draga mea de ce nu te-am rugat de ce nu te-am rugat de ce nu ți-am sărutat mâinile tu nu te-ai mai întors.

POEMUL REGĂSIT (fragmente inedite) MARELE REGE CLOWN

(1979)

I.
în oraşul cu menhiri și dolmeni
dimineața orbii ne joacă viața
la zaruri

apoi desenează pe ziduri de ceață
legi și tratate propuneri pentru
libertatea presei

eu număr firele de iarbă din părul iubitei
apoi expediez baloane de săpun telegrame
poetilor prieteni sinuciși

II.
singura șansă de a te salva este visul-
strigă fluturile spânzurându-se
pe felinare

singura șansă de a te salva este visul-
șopti calul cu grumazul retezat
de un hanger nevăzut

singura șansă de a te salva este visul-
mă adie cu pana lovită de un glonț
pasărea ce încă mai zbura

III.
ce triste sunt vitrinele manechine
în aceste dimineți adormite când
dresorii lei patinează pe întunecatele
bulevarde
prin gări prin întregul oraș

doar un poet bețiv îmbie statuiele
cu alcooluri țigări chiștoace de frig
iar vânzătoarele de mărunțișuri
strâng în mare grabă secolul XX
în care libertatea cailor
nu a rămas decât
în imaginația lor

IV.
vrafuri de cărți îngălbenite ziare cafele
doi dorobanți cărciuma goală tristeți
și magii de la marginea de vest a orașului
vestind deșartele însinguratele iluzii
când libertatea se moare pe sine

V.
orchestra oranj aproape absentă
plutește deasupra unui ring micrometric
marele rege clown întodeauna lucrează
doar la trapez

adevărat adevărat în starea lui de plutire
imaginează estetic este cuprins de
febra artei moderne

iar târziu când adoarme orașul
cu tot cu oamenii lui de carton
webăr execută saltul mortal

VI.
răsfrângere în vis livezi scufundate
cuvintele sfere pe cerul păgân
par ștreanguri de cânepă neagră

VII.
iarnă pântec matern pentru poeți nebuni
gabriel costin martin frumușica absinturi
am declarat că suntem oameni liberi
am declarat că timpul nostru nu este și al
lor

suntem pescuitori de perle navigatori
pe oceane de iluzii păsări fragile
cu aripile smulse

VIII.
sunt locuit de cocori și rațe sălbatice
starea mea interioară e starea de zbor

numai către lăuntru mai pot să plutesc
privirea mi se frânge de ziduri și de
sârmă ghimpată sărman visător
sommnambul prin parcuri de ceață

IX.
câine șchiop urinând pe statuia libertății
șah mat la rege vagabond vise- anulate

poate garoafe înghețate pe tarabele nopții
cum plânge poetul deasupra poemului
cum se frânge cuvântul cum se retrage în
sine

ne târâm împreună cu melcii nătăngi
coarnele sentimente fragile
într-o filarmonică de inchiziții
șah mat

X.
pe înalte domenii de frig
se prăbușesc și ard luceferei crini
parcă inima mea ar deveni un rug
ori un cuvânt divin cenzurat

XI.
ninge cu pustiu peste oraș
orașul se-ascunde-n poeme
să mergem la bălciul de seară
ne vor saluta păpușarii
mai triști cu câteva aplauze
mai frumoși cu un trandafir
doar oamenii de ordine
vor plânge pe bastoanele lor
sentimentale

XII.
un pumn de cireșe aruncate prin parcuri
inima poetului pictată pe hala centrală
ea nu se schimbă pe un apartament
confortabil

ea nu se vinde prin piețe și gări
doar bate
doar bate
doar plânge

XIII.
să îngenunchem așadar
domnilor diplomați
în dimineața aceasta
a înflorit magnolia

măcar o clipă
întrerupeți tratativele
de mii de ani
doar în singurătate înflorește
ea ne iubește
domnilor diplomați
și voi o mânjiți
doar cu sânge

XIV.
cum ninge domnilor cum
ninge în conștiința noastră
cu iepuri de câmp
hașșuri omizi

îmbătrânim domnilor
îmbătrânește firul de iarbă
frica ne alterează privirea
teroarea ne tulbură auzul

cum ninge domnilor cum
ninge în conștiința noastră
cu iepuri de câmp
hașșuri omizi

XV.
primăvara se prăbușește peste oraș
nebulul își poartă crucea de mărgăritare

pe turla catedrelei sf.ioan

sau prin parcuri o cuvintele interzise

și poetul care se va sinucide cândva
este deja cel mai frumos
cadavru de pe catafalc

XVI.
privirea propune o inimă pentru statui
auzul un țipăt pentru pasărea care moare
iar pipăitul un somn pentru o libertate
absolută

domnilor poeți cuvintele voastre
conțin în ele un ritm fără sens
revolta poemului
în rana aceasta sufocantă
viața

XVII.
cerșetorul și câinele său murind
împreună la marginea inimii noastre
cerșetorul și câinele murind
în această lume a păpușilor mecanice
prin inaniție
prin inaniție

toate gările de pretutindeni închise
doar jandarmii roboți cu baionetele
râni de aer

și o stafie de câine de om
printre celelalte stafii
de câine de om

XVIII.
alerg alerg până la marginea visului
pasărea somnului se împodobește cu
propria-i moarte

alerg alerg până aproape de
plânsul ninsorilor
aproape de orașul în care
prin parcuri dansează statui
umbre oamenii

XIX.
deschid cartea de rugăciuni
bunica doar voaluri voaluri
valsează cu îngerii cuvintelor

orașul nostru cu menhiri
și dolmeni
pare un final de concert
doar în singurătatea
tristelor poemelor cărților
nevândute

XX.
început de primăvară
într-un concert
pentru pian și magnoliu

XXI.
poeme răzvrătite plutoane de execuție
infante baruri de noapte și trotinete
cerșetorii au sprâncenele mov
porturi de opium scufundate fregate

pe tronul de ceață sunt regele clown
plutind majestuos deasupra orașului

doamnelor și domnilor ne prăbușim
într-o tăcere definitivă ne prăbușim
cadavre legate cu lanțuri de iarbă
îvelite cu îndelungi *tristeți provinciale*

casele iată au evadat pe ferestre
secolul douăzeci naufragiază sublim

**primăvara se
prăbușește
peste oraș
nebulul își
poartă crucea
de
mărgăritare
pe turla
catedrelei
sf.ioan**

**sau prin
parcuri o
cuvintele
interzise**

**și poetul care
se va sinucide
cândva
este deja cel
mai frumos
cadavru de pe
catafalc**

Marea era destul de calmă. Valurile stârnite de vântul ce suflase neconținut în primele zile aruncaseră pe țârm mormane de scoici multicolore, puzderie de meduze încălcite în iarbă marină ca niște măruntaie ale adâncului, lucind în bătaia soarelui cu vagi reflexe de gheață.

AMINTIRE COLOR CU DELFIN

Trei zile și tot atâtea nopți plouase neîntrerupt de parcă s-ar fi rupt toate zăgazurile cerului. Trei nopți la rând cât a turnat cu nemiluita, Vremu s-a zvârcolit în așternut asaltat de coșmaruri. Adormea cu adevărat abia în zori, când lumina palidă a răsăritului îi alunga visele urâte.

Avea de gând să-și întrerupă șederea la mare în chiar ziua următoare, dacă vremea continua să fie la fel de ursuză. Dar, ca prin minune, în dimineața aceea, văzduhul se limpezi și soarele văruia cu razele lui aurii zidul scorjot al fostului canton.

– Acu`, după atâta ploaie, ar trebui să vedem până la al șaptelea cer, unde stă Tatăl înconjurat de alaiuri de heruvimi, gândi cu voce tare Sagona, în timp ce strivea sub călcâiul cizmei câteva râme albe ce-și căutau refugiu în lutul cleios din bătaură.

Un stol de grauri guralivi dădea târcoale frăgarului din capătul ogrăzii. Bătrânul zvârli cu un băț într-acolo și, pentru câteva clipe, stolul întunecă cerul dimineții. Țipetele graurilor stârniți îl treziră pe Vremu din somn. Dulăul negru, ciobănesc, tolănit la umbra unui zarzăr, sări și el din picoteală, după care se gudură leneș la picioarele stăpânului.

La scurt timp după război, Sagona se aciuse aici, în clădirea dărăpănată a cantonului părăsit. Nimeni nu-i cunoștea trecutul, de fapt, nimeni nu-l întrebese nimic despre acest lucru. Localnicii și noii veniți îl știau ca negustor de obiecte ornamentale. Se trezea cu noaptea în cap și răscolea plaja în căutare de scoici, pietricele colorate, cochilii de melci marini și cruste de crabi din care confecționa tot felul de lucrăsoare: scrumiere, brățări, salbe și casete frumos ornate cu pietricele de culoarea argintului. Pe lângă îndeletnicirea asta, în fiecare sezon estival, găzduia la un preț convenabil unu sau doi turiști într-o cămăruță compusă dintr-un pat, o masă și un dulap. Fereastra odăii dădea spre coroana bogată a zarzărului.

Vremu l-a întâlnit pe bătrân imediat ce coborâse pe peronul gării. Sagona își striga marfa printre turiștii grăbiți. Când l-a întrebat dacă nu cunoaște pe cineva care-i poate oferi găzduire pentru câteva zile, s-a oferit să-l primească la el. Modul familiar în care-i vorbise din prima clipă îi dăduse lui Vremu sentimentul reconfortant că-l cunoaște pe bătrân de când lumea.

Azi, da, în sfârșit va face plajă! Va coborî lângă stâncile alea ce-și bulucesc chipurile roase de valuri și furtuni, va înota, se va perpelii în voie la soare, ehei, departe de

atmosfera vitregită de orice urmă de lirism a ședințelor și cifrelor de plan. Surzând la acest gând, Vremu aproape că uită cele trei zile mohorâte pe care le irosise.

Sări din pat, deschise larg fereastra și i se păru c-aude razele soarelui lovindu-se cu clinchet de pereții încăperii. Briza mării pătrunse și ea în odaie răspândind miros de alge.

Sagona îi aduse pe o tavă o cană cu lapte și o felie de pâine unsă cu dulceață de vișine. Vremu înfulecă felia în câteva clipite și plescăi satisfăcut după ultima înghițitură.

– Nisipul e încă umed, turiștii vor întârzia două-trei ore, ar fi bine să ne grăbim! îl zori bătrânul.

Coborâră cotind printre stânci pe potecile frumos tivite cu pâlcuri de flori sălbatice. Luându-le-o înaintea, dulăul se oprea din când în când ca și cum le-ar fi arătat lor calea; strănuta adulmecând corolele tufelor de mușețel îngreunate de roua dimineții.

Marea era destul de calmă. Valurile stârnite de vântul ce suflase neconținut în primele zile aruncaseră pe țârm mormane de scoici multicolore, puzderie de meduze încălcite în iarbă marină ca niște măruntaie ale adâncului, lucind în bătaia soarelui cu vagi reflexe de gheață.

Câțiva crabi își căutau adăpost printre pietre cu o iuțeală care pe Vremu îl uimi. Sagona își vâră mâna până la cot în găurile adânci săpate de ape în stâncă și scotea câte doi-trei crabi deodată, vârându-i în săculețul albastru, de doc, prins de umăr cu o sfoară. Cleștii puternici ai crabilor îi însângeraseră degetele, dar el surădea cu gândul la crustele date cu lac incolor pe care le va vinde turiștilor.

După ultimele stânci începea plaja propriuzisă a stațiunii. Sagona se pregătea să se întoarcă la canton, mulțumit de recolta din acea dimineață, când auziră lătratul furios al dulăului. Siluetele stâncilor îi împiedicau să vadă ce se petrece dincolo, dar Vremu zări câțiva pescăruși zburând în cercuri concentrice deasupra țârmului. Se grăbi în direcția aceea urmat de bătrân.

În micul golf ascuns vederii de peretele abrupt al malului apele săpaseră ciudate dantelării. Țârmul cobora în trepte mărunte pierzându-se apoi în mare. Pe un mormânt de scoici Vremu zări un delfin. Atât de neverosimilă i se păru imaginea lui încât se șterse la ochi ca și cum s-ar fi trezit brusc din somn și i-ar fi trebuit câteva clipe să se dezmeticească. La început avu impresia că

delfinul e una dintre acele producții de domeniul kitschului ce împânzeau tarabele de pe plajă. În orice caz, un delfin confecționat din cine știe ce mase plastice, într-atât îi erau de „perfecte” liniile trupului.

– Trăiește!, îi strigă peste umăr bătrânului, și-n glasul lui licări bucuria.

Sagona ajunse și el gâfâind. Câțiva crabi îi căzuseră din săculeț iar dulăul se învârtea mârâind în jurul lor, mirosindu-i cu teamă. Vremu atinse spinarea delfinului, a cărei piele avea reflexe metalice. Delfinul se mișcă slab privindu-i cu ochi ce păreau că cer ajutor. Din când în când scotea un soi de sunet gătuț asemănător țipătului pescărușilor.

Pe pieptul său se vedea o rană adâncă în jurul căreia sângele începuse să se închege. Furtuna îl izbise desigur de stânci și valurile îl aruncaseră pe țârm. Cine știe de când zăcea acolo privind cu disperare apele care, din cauza refluxului, nu mai ajungeau până la el. Îl rostogoliră încet pe mormanul de scoici până în mare... Era destul de greu, și bătrânul se opintea ștergându-și broboanele de sudoare ce i se prelingeau în ochi.

În apă trupul delfinului părea mai ușor. Sperau că, odată ajunși acolo unde apa era mai adâncă, delfinul își va reveni. Aproape un ceas se chinură fără succes, ținându-l amândoi în brațe în bătaia leneșă a valurilor. Lui Vremu îi reveniră în minte câteva secvențe pe care le văzuse la televizor cu niște delfini ce făceau tot felul de tumbe sub bagheta dresorului. Parcă-i vedea cum săreau printr-un cerc de foc înălțat deasupra delfinariului, cu o sprinteneală uimitoare. Ca un revers al acelor imagini întipărite în mintea lui, ținea acum în brațe, împreună cu bătrânul, trupul inert al delfinului.

În cele din urmă renunțară și îl lăsară acolo în apă, întorcându-se istoviți pe țârm. Vremu se așeză resemnat pe nisip, privind trupul delfinului ce apărea și dispărea, purtat în voia valurilor. Într-un târziu apele îl aruncară din nou pe țârm.

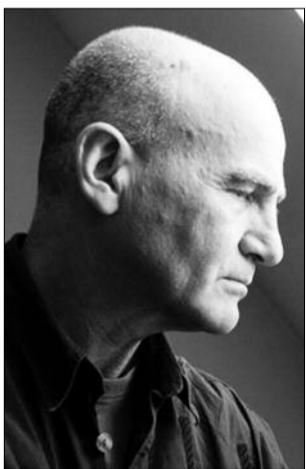
Vremu nu-și dădu seama când bătrânul Sagona plecă spre canton și nici nu auzi când din spatele stâncilor sosiră pe plajă primii turiști fluturând în mâini cearșafuri multicolore și colaci de salvare. Printre ei îl zări pe fotografii stațiunii care le făcea turiștilor poze de grup sau fiecăruia în parte, în dreptul stâncilor ori cu spatele spre apele limpezi ale mării.

Doi bărbați vânjoși apucară delfinul de aripile din față și, sprijinindu-l în coada puternică, rânjeau aparatului foto ca niște vânători mândri de trofeul lor.

Careva își urcă fetița speriată în spatele delfinului, făcând tot felul de măscări spre a-și convinge odrasla să zâmbească. Țăcănitul obiectivului declanșat la intervale egale suna ca o carabină în momentul armării sau, cel puțin, așa i se păru lui Vremu.

– Cel mai mare fotograf al tuturor timpurilor vă oferă o amintire de neuitat de la mare! Ocazie unică, stimată doamne, domnișoare și stimați domni, o amintire color cu delfinul românesc! striga grăsunul îmbrăcat în pantaloni scurți din material supraelastic.

Spre seară, rătăcind pe plaja pustie, Vremu auzi un glas sfâșietor venind din adâncul apelor, apoi desluși un fel de oftat prelung. Din urmă un păienjenis de voci tânguitoare îl strigau pe nume, încât se cutremură cuprins de friguri. Grăbi pasul spre canton. Îl găsi pe Sagona afară, sub zarzăr, așezând cu grijă pe o sfoară crustele crabilor proaspăt lăcuite. La lumina chioară a lămpii puzderia de fluturi lăptoși semăna cu o aureolă de sfânt așezată pe creștetul bătrânului.

Alexandru Jurcan

Dulceață și sânge

Buna mea prietenă Rodica mi-a dăruit un borcan cu dulceață proaspătă de căpșuni. Capac roșu și promisiunea gustului fermecat. Abia am așteptat să ajung acasă să savurez aromele. Țin borcanul lângă inimă, ca pe-o vioară năvălășă, iar cuțitul în mâna dreaptă, doar-doar voi răzbi să înlătur capacul borcanului. Drept în inimă. Cuțitul. Sânge și dulceață pe pereți. Salvare. Spital.

Rodica nu trebuie să știe că stau la spital de zece zile. Rana a fost superficială, iar acum mă răsfăț citind și privind porumbeii ce dau târcoale ferestrelor cu gratii. Asistenta mi-a promis că va invita o pedichiuristă să-mi rezolve unghiile de la picioare. Niciodată n-am vrut să-mi vadă cineva unghiile, dintr-o pudoare perversă, însă acum am înțeles perfect necesitatea. Da, îmi permit acest lux, să nu mă mai chinui eu cu ghearele de ciment.

Chiar că e simpatcă pedichiurista, în ciuda trupului rotofei. Răspândește cu generozitate un parfum de calitate, de care profită din plin nările mele torturate de mirosul de spital. Doamna îmi pregătește ligheanul în care unghiile se vor muia în ritmul unei conversații formale. O cheamă Anuca și e văduvă de mulți ani. Atât de fin lucrează! Un fior nebănuț îmi curentează picioarele, urcând subtil spre inimă. Care bate mai tare și mai coerent. Atunci mi-a venit ideea s-o cer de nevastă. A încremenit, s-a emoționat și, în clipa când a rostit „da”, i-a zburat proteza din gură, aterizând tandru în lighean, atingându-mi năvalnic picioarele umede și amortite.

proză